

شماره: ۲۷۸/۴۷۲

تاریخ: ۱۴۰۰/۰۱/۱۴

پوست:

حضرت آیت الله احمد جنتی

دبیر محترم شورای نگهبان

در اجرای اصل نود و چهارم (۹۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده که به مجلس شورای اسلامی تقدیم
شده بود و طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
در جلسه روز چهارشنبه مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۸ کمیسیون مشترک طرح جوانی
جمعیت و حمایت از خانواده مجلس شورای اسلامی با اصلاحاتی تصویب و در
جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۶ مجلس با اجرای آزمایشی آن به
مدت هفت سال موافقت گردیده است، به پیوست ارسال می شود.

محمدباقر قالیباف

دبیرخانه شورای نگهبان
شماره ثبت: ۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰
تاریخ ثبت: ۱۴۰۰/۰۱/۱۴
کد پرونده:
ساعت ورود:

طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده

ماده ۱- هماهنگی و نظارت بر اجرای این قانون منطبق با شرایط زیر می‌باشد:

الف- در راستای تحقق تبصره (۱) راهبرد کلان چهارم نقشه مهندسی فرهنگی کشور، به منظور راهبری، برنامه‌ریزی، ارزیابی کلان و نظارت بر اجرای این قانون رئیس جمهور مکلف است حداکثر یک ماه پس از ابلاغ این قانون نهاد تخصصی مدیریت جامع مدیریت کشور را به عنوان ستاد ملی جمعیت تشکیل و با همکاری دستگاههای ذی‌ربط، نسبت به تهیه برنامه عمل با تقسیم کار ملی اقدام و گزارش عملکرد را هر شش ماه به شورای عالی انقلاب فرهنگی و مجلس شورای اسلامی ارائه می‌نماید.

تبصره ۱- دبیر ستاد با حکم رئیس جمهور منصوب می‌شود.

تبصره ۲- جلسات ستاد حداقل هر سه ماه یکبار با حضور اکثریت مرکب از اعضای ذیل تشکیل می‌شود:

- رئیس جمهور (رئیس ستاد)

- دبیر ستاد

- وزیرای کشور، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، علوم، تحقیقات و فناوری، ورزش و جوانان، راه و شهرسازی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اطلاعات، امور اقتصاد و دارایی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، ارتباطات و فناوری اطلاعات

- رؤسای سازمان های صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، برنامه و

بودجه کشور، تبلیغات اسلامی، پزشکی قانونی

- معاون امور زنان و خانواده ریاست جمهوری یا معاونت مرتبط

- رئیس مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

- دادستان کل کشور

- رئیس شورای فرهنگی- اجتماعی زنان و خانواده شورای عالی انقلاب

فرهنگی

- دو نفر نماینده مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر
- رئیس ستاد کل نیروهای مسلح
- رئیس سازمان بسیج مستضعفان
تبصره ۳- دبیرخانه ستاد مسؤولیت پیگیری کلیه امور اجرائی، نظارتی و مصوبات ستاد را بر عهده دارد.

تبصره ۴- کلیه مصوبات ستاد با امضای رئیس جمهور ابلاغ می گردد.
ب- در اجرای راهبرد کلان سوم و چهارم نقشه مهندسی فرهنگی کشور نظارت، رصد و پایش وضعیت جمعیت و خانواده، دریافت گزارش عملکرد دستگاههای اجرائی و ارزیابی کمی و کیفی آن بر اساس شاخصه های نقشه مهندسی فرهنگی و احکام مندرج در این قانون با کارکرد تعیین اولویتهای پژوهشی، تأیید محتوای کتب درسی و پیامهای فرهنگی و دستورالعملهای بهداشتی، راهبری و دریافت گزارش عملکرد دستگاههای ذی ربط و ارزیابی آنها، از طریق ستاد عالی جمعیت و خانواده مستقر در دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی اعمال می شود. رؤسای دستگاهها و نهادها ملزم به اجرای مصوبات این ستاد و ارائه گزارش آن به مجلس شورای اسلامی و سایر نهادهای نظارتی می باشند. این ستاد ارزیابی خود را از میزان تحقق قانون هر شش ماه یکبار به عنوان شاخص عملکرد دستگاهها به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه می نماید. گزارش این ستاد، معیار تصمیم گیری در مراجع قضائی، تقنینی و نظارتی است.
پ- استانداران مکلف هستند از طریق شورای برنامه ریزی و توسعه استان موضوع ماده (۳۱) قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۴، راهبری، برنامه ریزی، هماهنگی بین بخشی و نظارت و ارزیابی در سطح استان در مورد احکام این قانون را برعهده گیرند.

تبصره- وزارت کشور مکلف است با همکاری مرکز آمار ایران، هر ساله به رصد مداوم میزان مولید و نرخ باروری کل در کشور پرداخته و برنامه ها و راهبردهای متناسب برای ارتقای وضعیت هر استان را در زمینه نرخ باروری کل انجام دهد.

ماده ۲- وزارت راه و شهرسازی مکلف است امکان استفاده مجدد از امکانات دولتی مربوط به تأمین مسکن خانوار را برای خانواده‌ها پس از تولد فرزند سوم و بیشتر فراهم آورد و این خانواده‌ها می‌توانند صرفاً برای بار دوم از کلیه امکانات دولتی در این خصوص استفاده نمایند.

ماده ۳- به منظور تحقق بند «چ» ماده (۱۰۲) برنامه ششم توسعه اقتصادی فرهنگی و اجتماعی جمهوری اسلامی ایران دولت مکلف است بجز کلانشهرها یک قطعه زمین مسکونی بر اساس طرح هادی مصوب در روستا و طرح جامع مصوب در شهرها با مساحت صد و پنجاه تا دویست متر مربع به خانواده‌ها پس از تولد فرزند سوم و بیشتر، مشروط به سکونت حداقل پنج سال در آن شهر یا روستا بر اساس قیمت تمام شده فقط برای یک‌بار با حفظ حق مالکیت دولت و اجاره نود و نه ساله واگذار نماید.

ماده ۴- به منظور تحقق بند «چ» ماده (۱۰۲) برنامه ششم توسعه دستگاه‌های اجرائی مکلفند برای تأمین و ارتقای کیفیت مسکن، پایان کار و عوارض ساخت و ساز، کلیه هزینه‌های تخصیص شبکه، انشعابات و هزینه‌های خدمات نظام مهندسی را به میزان پنجاه درصد (۵۰٪) برای خانواده‌های دارای سه فرزند زیر بیست سال و به میزان هفتاد درصد (۷۰٪) برای خانواده‌های دارای حداقل چهار فرزند زیر بیست سال برای یک مرتبه و هزینه پروانه و عوارض ساختمانی را به میزان ده درصد (۱۰٪) برای خانواده‌های دارای حداقل سه فرزند زیر بیست سال تخفیف دهند. دولت مکلف است صد در صد (۱۰۰٪) تخفیف‌های مربوط به پروانه ساختمانی را از محل منابع عمومی در بودجه‌های سنواتی پیش‌بینی نماید.

تبصره ۱- معافیت‌های فوق تا متراژ صد و سی مترمربع بنای مفید در شهر تهران، دویست مترمربع بنای مفید در سایر کلان شهرها و سی صد مترمربع بنای مفید برای سایر شهرستان‌ها قابل اعمال است.

تبصره ۲- محاسبات و نظارت مهندسی در خدمات نظام مهندسی برای خانواده‌های فوق جزء سهمیه سالانه آنها منظور نمی‌شود.

ماده ۵- وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظفند تعداد فرزندان را در تعیین مشترکین کم مصرف و الگوی مصرف آب، برق و گاز لحاظ نمایند.

ماده ۶- کلیه دستگاههای مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه مکلفند حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) از ظرفیت منازل مسکونی سازمانی در اختیار خود را جهت بهره‌برداری به خانواده‌های کارکنان خود که حداقل سه فرزند دارند، تخصیص داده و در صورت وجود مازاد بر نیاز این خانواده‌ها به سایرین طبق ضوابط مربوطه اختصاص دهند. هم چنین طول زمان بهره‌برداری در منازل سازمانی برای خانواده‌های دارای سه فرزند و بیشتر حداقل باید به میزان دو برابر سکونت سایرین باشد.

ماده ۷- در اجرای بند «پ» ماده (۱۰۳) قانون برنامه ششم توسعه کلیه دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و مراکز مدیریت حوزه‌های علمی مکلفند متناسب با برآورد نیاز دانشجویان یا طلاب متاهل اعم از بومی و غیربومی، زن و مرد، نسبت به هزینه‌کرد ده درصد (۱۰٪) از درآمد اختصاصی و ده درصد (۱۰٪) از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای سالانه مقرر در بودجه سنواتی خود جهت احداث، تکمیل، تأمین و تجهیز خوابگاههای متاهلین اقدام کنند.

تبصره ۱- در اجرای بند «پ» ماده (۱۰۳) قانون برنامه ششم توسعه، به دولت اجازه داده می‌شود سالانه مطابق قوانین بودجه سنواتی تا پنج سال مبلغ بیست هزار میلیارد ریال اوراق مالی اسلامی منتشر کند تا به منظور احداث، تکمیل، تجهیز و تأمین خوابگاههای دانشجویی متاهل به مصرف برسد.

تبصره ۲- کلیه دانشگاهها و مراکز آموزش عالی مکلفند بدون نیاز به مصوبه هیأت امناء، اراضی و ساختمانهای مازاد خود را با مشارکت خیرین و سایر دستگاهها به تأمین خوابگاهها و یا منازل مسکونی مورد نیاز دانشجویان متاهل اختصاص دهند.

تبصره ۳- وزارت راه و شهرسازی مکلف است بخشی از اراضی در اختیار خود را برای احداث خوابگاههای دانشجویی و طلاب متاهل در نظر گیرد.

تبصره ۴- کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشگاهها و پارکهای علم و فناوری مکلفند با رعایت پیوستهای فرهنگی و بدون نیاز به مصوبه هیأت امناء، متناسب با تعداد دانشجویان متاهل، خوابگاههای موجود را جهت اختصاص به خوابگاههای متاهلین بهسازی و تجهیز نمایند و در احداث خوابگاههای جدید، خوابگاههای متاهلین را در اولویت قرار دهند.

تبصره ۵- سازمان اوقاف و امور خیریه و تولید آستانهای مقدسه با رعایت نوع وقف و ترویج «فرهنگ وقف و تعالی خانواده» مکلفند با همکاری وزارت خانههای علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مسکن و شهرسازی و همچنین مراکز مدیریت حوزههای علمیه، ضمن استفاده از ظرفیتهای مردمی، به احداث «خوابگاه متاهلین ویژه دانشجویان و طلاب» اقدام نمایند.

ماده ۸- صندوقهای رفاه دانشجویی و مراکز مدیریت حوزههای علمیه مکلفند پس از لازم الاجراء شدن این قانون، برای دانشجویان و طلاب متاهل فاقد مسکن نسبت به پرداخت ودیعه مسکن، مشروط به ارائه اجارهنامه رسمی به نحوی اقدام نماید که هر ساله حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) متوسط قیمت ودیعه اجاره مسکن هفتاد متری در کلان شهرها و مسکن صدمتری در سایر شهرهای محل تحصیل پوشش داده شود.

ماده ۹- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از طریق بانکهای عامل و مؤسسات اعتباری، نسبت به پرداخت انواع تسهیلات مسکن با هدف تشویق فرزندآوری خانوادهها به شرح زیر اقدام کند:

۱- افزایش بیست و پنج درصدی (۲۵٪) سقف تسهیلات خرید، ساخت و جعاله تعمیرات مسکن به ازای هر فرزند زیر بیست سال سن تا حداکثر دو برابر سقف مصوب، بدون نیاز به افزایش مبلغ سپرده بانکی مربوط

۲- افزایش دوره بازپرداخت به میزان دو سال به ازای هر فرزند زیر بیست سال سن، تا سقف ده سال بدون افزایش نرخ سود

تبصره- بانکهای عامل مکلفند نسبت به افزایش تسهیلات، تا سقف مقرر در این ماده، بدون تسویه تسهیلات قبلی اقدام نمایند.

ماده ۱۰- به منظور تحقق بند «ث» ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم توسعه، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است برای متولدین سال (هزار چهارصد) به بعد، با استقرار سامانه تسهیلات قرض الحسنه فرزند، از طریق کلیه بانکها و مؤسسات اعتباری از محل پس انداز و جاری قرض الحسنه نظام بانکی نسبت به پرداخت «تسهیلات قرض الحسنه تولد فرزند» اقدام نماید. مبلغ این تسهیلات برای تولد فرزند اول صد میلیون ریال، فرزند دوم، دو صد میلیون ریال و برای تولد فرزند سوم، سیصد میلیون ریال، فرزند چهارم، چهارصد میلیون ریال و فرزند پنجم، پانصد میلیون ریال بدون الزام به سپرده گذاری مشمولان با شش ماه دوره تنفس و دوره بازپرداخت پنج ساله در سال نخست اجرای این قانون با امکان وثیقه گذاری یارانه و یا ضمانت زنجیره ای یا هرگونه وثیقه معتبر تعیین می شود. متقاضیان حداکثر تا دو سال پس از تولد می توانند درخواست دریافت وام را ثبت نمایند.

تبصره ۱- بخشی از منابع اجرای این حکم، از محل حذف «تسهیلات ازدواج جوانان» مقرر در قوانین بودجه سنواتی در ارتباط با ازدواج های بالای پنجاه سال سن، تأمین می گردد.

تبصره ۲- افزایش مبلغ وام مذکور در سالهای آتی متناسب با حداقل نرخ تورم در قوانین بودجه سنواتی پیش بینی می شود.

تبصره ۳- در حین دوره بازپرداخت تسهیلات تولد فرزند، چنانچه فرزند دیگری به دنیا آمد، دریافت وام قرض الحسنه برای فرزند بعدی بلامانع است.

تبصره ۴- در مورد تولد فرزندان دو قلو و بیشتر، به ازای هر فرزند، یک وام تعلق می گیرد.

ماده ۱۱- دولت مکلف است به ازای هر فرزند که از ابتدای سال ۱۴۰۰ متولد شود، ده میلیون ریال را به صورت بلاعوض به سرپرست فرزند تخصیص دهد. سرپرست فرزند صرفاً مجاز است که منابع مزبور را به خریداری واحدهای صندوق های سرمایه گذاری پذیرفته شده در بورس صرف کند.

تبصره ۱- هر سال به میزان نرخ تورم سالانه اعلامی مرکز آمار ایران به مبلغ اشاره شده در ماده (۱۱) این قانون اضافه می گردد.

تبصره ۲- دولت مجاز به بدهکار کردن خود به صندوق‌ها از این محل نیست.

تبصره ۳- سرپرست مجاز است صرفاً نسبت به جابه‌جایی بین واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری موضوع این ماده اقدام نماید. خارج کردن منابع مالی ناشی از فروش واحدهای صندوق‌های سرمایه‌گذاری صرفاً پس از ازدواج یا در صورت عدم ازدواج پس از بیست و چهار سالگی مجاز است.

تبصره ۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است با همکاری سازمان بورس و اوراق بهادار حداکثر تا سه ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون آیین‌نامه اجرائی این ماده را تدوین نماید.

تبصره ۵- موضوع ماده در استان‌هایی جاری است که در آن سال نرخ باروری آنها زیر نرخ باروری ۲/۵ می‌باشد.

ماده ۱۲- شرکتهای خودروساز داخلی مکلفند، یک خودروی ایرانی به انتخاب سرپرست خانواده به قیمت کارخانه برای خانواده‌ها پس از تولد فرزند دوم تا پنجم از زمان ابلاغ این قانون بدون نوبت و بدون قرعه‌کشی برای یک مرتبه تحویل دهند.

ماده ۱۳- سازمان هدفمندی یارانه‌ها مکلف است از محل درآمدهای ناشی از حذف یارانه سه دهک بالا نسبت به افزایش یارانه فرزندان خانواده‌های دهک‌های اول تا چهارم دارای حداقل سه فرزند تحت تکفل که هیچکدام از والدین در دستگاههای مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه شاغل نباشند به میزان سه برابر یارانه مصوب سایرین پرداخت نماید.

ماده ۱۴- دولت مکلف است در کلیه واگذاری‌های حق بهره‌برداری زمین با هدف اشتغال‌زایی و اجرای طرحهای تولیدی و کشاورزی اولویت‌ها و مشوق‌های مؤثری همچون تخفیف تعرفه و هزینه واگذاری حداقل به میزان بیست و پنج درصد (۲۵٪) و افزایش طول دوره باز پرداخت تسهیلات به میزان حداقل پنجاه درصد (۵۰٪) برای خانواده‌هایی که پس از ابلاغ این قانون صاحب فرزند سوم و بیشتر می‌شوند، در نظر بگیرد.

ماده ۱۵- کلیه دستگاههای مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه،

مکلفند:

الف- در به کارگیری، جذب و استخدام نیروی جدید به ازای تأهل و نیز داشتن هر فرزند یک سال تا حداکثر پنج سال به سقف محدوده سنی موضوع ماده (۴۲) قانون مدیریت خدمات کشوری اضافه کنند.

ب- در به کارگیری، جذب، استخدام و تبدیل وضعیت استخدامی به ازای تأهل و نیز هر فرزند دو درصد (۲٪) مجموعاً حداکثر تا ده درصد (۱۰٪)، به امتیاز هر فرد اضافه می شود و بعد از احراز شرایط تبدیل وضعیت، به ازای هر فرزند یک سال از طول سنوات تبدیل وضعیت فرد از رسمی آزمایشی به رسمی قطعی کاهش می یابد.

پ- برای کلیه مستخدمین صدر ماده، که صاحب فرزند سوم تا پنجم می شوند معادل یک سال به افزایش سنواتی مستخدم به ازای هر فرزند، اعمال نمایند.

تبصره- دستگاههای مذکور مجاز به تعدیل و یا اعلام عدم نیاز مستخدمین دارای حداقل سه فرزند، مادران باردار و دارای فرزند شیرخوار به جز در اجرای قانون رسیدگی به تخلفات اداری و آرای قطعی قضائی نیستند.

ماده ۱۶- دولت مکلف است برای کلیه گروههای مختلف حقوق بگیر در دستگاههای مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه و همچنین نیروهای مسلح، وزارت اطلاعات، سازمان انرژی اتمی (به استثنای مشمولین قانون کار جمهوری اسلامی ایران) از قبیل کارکنان کشوری و لشکری، اعضای هیأت علمی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و قضات، از ابتدای سال ۱۴۰۱، به مدت پنج سال، افزایش حقوق سالانه را در سقف ردیف حقوق و جبران خدمت به گونه ای اعمال نماید که هر ساله، کمک هزینه اولاد و حق عائله مندی مشمولین این ماده در چهارچوب افزایش سنواتی حقوق و دستمزد به ترتیب به میزان صد درصد (۱۰۰٪) و پنجاه درصد (۵۰٪) افزایش یابد.

ماده ۱۷- احکام ذیل در کلیه بخشهای عمومی، خصوصی، دولتی و غیردولتی لازم الاجراء می باشد:

الف- مدت مرخصی زایمان با پرداخت تمام حقوق و فوق العاده‌های مرتبط به نه ماه تمام افزایش یابد. در صورت درخواست مادر تا دو ماه از این مرخصی در ماههای پایانی بارداری قابل استفاده است. مرخصی مزبور برای تولد دو قلو و بیشتر، دوازده ماه می‌باشد.

ب- امنیت شغلی مادران در طول دوره بارداری، مرخصی زایمان و در حین شیردهی باید تأمین شود. در این دوران هرگونه نقل و انتقال و تغییر شغل، بدون درخواست مادر شاغل ممنوع است. حفظ پست سازمانی یا هم‌تراز برای بانوانی که در ایام مرخصی زایمان به سر می‌برند، الزامی است.

پ- نوبت کاری شب برای مادران شاغل باردار و هم‌چنین مادران دارای فرزند شیرخوار تا دو سال و پدران تا یک ماهگی نوزاد، در مشاغل و فعالیت‌هایی که نیازمند شیفت شب می‌باشند، اختیاری است.

ت- اعطای دورکاری به درخواست مادران باردار، حداقل به مدت چهارماه در دوران بارداری در مشاغلی که امکان دورکاری در آنها فراهم است، الزامی است.

ث- به منظور حمایت از مادران و مشارکت در مراقبت از نوزاد پس از زایمان مادر اعم از شاغل و غیرشاغل، پدر می‌تواند از دو هفته مرخصی تشویقی بدون امکان ذخیره‌سازی بهره‌مند شود. برای پدران دارای فرزند دوقلو و بیشتر این مدت یک‌ماه می‌باشد.

ج- مادران شاغل می‌توانند از مرخصی استعلاجی برای موارد بیماری فرزند زیر هفت سال خود با ارائه گواهی پزشکی استفاده کنند.

چ- مادران شاغلی که از زمان لازم‌الاجراء شدن این قانون فرزند یا فرزندان به دنیا خواهند آورد به ازای هر فرزند، می‌توانند از یک سال کاهش در سن بازنشستگی برخوردار شوند و برای فرزند سوم و بیشتر میزان کاهش یک و نیم‌سال به ازای هر فرزند خواهد بود. حداقل سن بازنشستگی مشمولین این بند، برای مادران دارای یک فرزند چهل و دو سال، دارای دو فرزند چهل و یک سال، دارای سه فرزند و بیشتر چهل سال و حداقل با بیست سال سابقه بیمه است.

برقراری مستمری یا حقوق بازنشستگی متناسب با سنوات پرداخت حق بیمه در زمان اشتغال می‌باشد.

تبصره- بار مالی اجرای این ماده از محل منابع حاصل از اجرای ماده (۷۰) این قانون در ردیف خاصی در بودجه سنواتی پیش‌بینی و به سازمان تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های بازنشستگی تخصیص داده می‌شود.

ماده ۱۸- میزان معافیت مالیاتی اشخاص حقیقی موضوع ماده (۸۴) قانون مالیات‌های مستقیم با اصلاحات ۱۳۹۴/۰۴/۳۱ به ازای فرزند سوم و بیشتر، که بعد از تصویب این قانون متولد گردد به ازای هر فرزند مشمول پانزده درصد (۱۵٪) تخفیف مشروط به تصویب آن در بودجه سنواتی می‌گردد. این تخفیف حداکثر سه‌بار قابل استفاده است.

تبصره- تخفیف مندرج در این ماده علاوه بر معافیت‌های مندرج در ماده (۸۴) قانون مذکور می‌باشد.

ماده ۱۹- ستاد ملی جمعیت مکلف است با همکاری ستاد اجرائی فرمان امام خمینی (ره) به منظور اهدای سالانه «جایزه ملی جوانی جمعیت» نسبت به تدوین شاخص‌های ارزیابی و سنجش به تفکیک بخش‌های خانواده؛ رسانه؛ سازمان‌های مردم‌نهاد؛ دستگاه‌های اجرائی، شرکتها و مؤسسات خصوصی، مدیران، نخبگان اقدام نموده و بر اساس گزارش ارائه شده از نهادهای ذی‌ربط مبنی بر اثر بخشی بر رشد ازدواج و فرزندآوری در جامعه مخاطب نسبت به اعطای جایزه ملی جوانی جمعیت اقدام نماید.

ماده ۲۰- کلیه دستگاه‌های مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه مکلفند در روز ملی جمعیت، کارکنانی که در یک سال گذشته، ازدواج کرده و یا دارای فرزند شده‌اند را مورد تشویق قرار دهند.

ماده ۲۱- دولت مکلف است در راستای اجرای بند «ب» ماده (۱۰۳) قانون برنامه ششم توسعه، حداکثر شش ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، با تقویت صندوق بیمه اجتماعی کشاورزان، روستاییان و عشایر نسبت به بیمه مادران خانه‌دار دارای سه فرزند و بیشتر نسبت به اخذ حق بیمه به شرح ذیل اقدام کند:

الف- در خصوص مادران غیر شاغل دارای سه فرزند و بیشتر ساکن مناطق روستایی و عشایری صددرصد (۱۰۰٪) حق بیمه توسط دولت پرداخت شود.

ب- با تولد فرزند چهارم و پنجم به ازای هر فرزند دو سال به سوابق بیمه ای بیمه گذار افزوده شود.

ماده ۲۲- کلیه دستگاههای مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه از جمله سازمانها و شرکتهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و کلیه شرکتها و مؤسسات وابسته به آنها موظفند ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این قانون به منظور تکریم و حفظ حقوق مادر و کودک، با طراحی، احداث و تجهیز تمامی ساختمانها و اماکن عمومی، خدماتی و آموزشی و رفاهی تحت اختیار یا نظارت خود، اقدام به تأمین فضای مناسب جهت رفع نیازهای نوزادان، کودکان و مادران باردار جهت استراحت، شیردهی و نگهداری کودکان نمایند.

تبصره ۱- وزارت راه و شهرسازی مکلف است با همکاری شهرداریها، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی ظرف سه ماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون، ضوابط و استانداردهای این فضا را جهت تصویب ستاد عالی جمعیت و خانواده، تدوین و برای اجراء به دستگاههای مندرج در این ماده ابلاغ نماید.

تبصره ۲- رعایت ضوابط و استانداردهای موضوع تبصره (۱) در مراکز مذکور به عنوان یکی از شاخصهای ارزیابی دستگاهها جهت اجرای سیاستهای کلی جمعیت پس از ابلاغ این قانون شناخته می شود. مراکز دارای امکانات موضوع این ماده، به عنوان مراکز تکریم مادر و کودک شناخته شده و از تسهیلات مربوط به آن بهره مند می گردند.

تبصره ۳- کلیه دستگاههای مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه مکلفند با مشارکت بخش خصوصی و یا به صورت خرید خدمات نسبت به تأمین مهدکودک برای نگهداری کودکان مادران شاغل در همان دستگاه اقدام نمایند.

ماده ۲۳- جهت حمایت از شیرخوارگاهها و مراکز نگهداری شبانه روزی کودکان بی سرپرست و خیابانی اقدامات زیر باید صورت پذیرد:

الف- سازمان بهزیستی مکلف است با همکاری نهادهای خیریه‌ها و مجموعه‌های مردم نهاد، به توسعه و تجهیز کمی و کیفی شیرخوارگاههای کشور تا میزان ۱/۵ برابر سطح فعلی بپردازد.

ب- سازمان بهزیستی مکلف است در هر یک از مراکز مذکور، حداقل یک نفر از تحصیل‌کردگان حوزه‌های علمیه خواهران و برادران را به کارگیری کند.
پ- سازمان بهزیستی مکلف است برنامه‌ریزی و نظارت مناسبی جهت محتوای تربیتی و آموزشی و ابعاد معنوی و مذهبی این مراکز با همکاری حوزه علمیه انجام دهد.

ت- بنیاد مسکن موظف به تامین و واگذاری زمین با قیمت تمام‌شده به خیریه‌ها و سازمان‌های متقاضی تأسیس این مراکز پس از تأیید سازمان بهزیستی است.

ماده ۲۴- به منظور تحقق بند «ث» ماده (۱۰۲) برنامه ششم توسعه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است با معرفی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و همکاری کمیته امداد امام خمینی (ره)، ستاد اجرایی فرمان حضرت امام خمینی (ره) و بنیاد مستضعفان، مادران باردار، شیرده و دارای کودک زیر پنج سال را که بر اساس آزمون وسیع، نیازمند حمایت می‌باشند، شناسایی کرده و خدمات سبد تغذیه رایگان و بسته بهداشتی رایگان را به آنها به صورت ماهانه اختصاص دهد.

تبصره ۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است محتوای سبد تغذیه‌ای و بسته بهداشتی را برای ماههای مختلف و گروه‌های یادشده در این ماده، حداکثر تا سه ماه پس از ابلاغ این قانون تعیین کند.

تبصره ۲- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است به خانواده‌هایی که تحت پوشش نهادهای حمایتی نمی‌باشند و استحقاق آنها از طریق «آزمون وسیع» بررسی و تأیید می‌شود، سبد تغذیه و بسته بهداشتی ماهانه اختصاص دهد.

ماده ۲۵- سازمان ثبت احوال کشور مکلف است نسبت به ایجاد سرویس مبتنی بر سامانه برخط (ای. پی. آی) برای معرفی و صدور شناسه مادرانه برای مادران دارای سه فرزند یا بیشتر اقدام نماید. مدت اعتبار این شناسه ده سال است

و در صورت تولد فرزندان بعدی به مدت پنج سال تمدید خواهد شد. دستگاههای ذی ربط موظفند اقدامات ذیل را برای دارندگان کارت مزبور به همراه اعضای خانواده انجام دهند.

الف) نیم بها بودن ورودی کلیه اماکن و بناهای تاریخی- فرهنگی و موزه‌های تابعه وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی، گردشگری و دستگاههای اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری.

ب) نیم بها بودن خدمات حمل و نقل عمومی شهری و تعرفه‌های فرهنگی، ورزشی و تفریحی شهرداری‌ها و دستگاههای اجرائی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری.

ج) نیم‌بها بودن بلیط سینماها هر ماه یک‌بار

د) تخفیف بیست درصدی دوره‌های آموزشی، تربیتی و هنری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان برای استفاده فرزندان

ماده ۲۶- کلیه مؤسسات آموزش عالی موضوع ماده (۱) قانون احکام دائمی

برنامه‌های توسعه و مراکز حوزوی مکلفند:

الف- با تقاضای کتبی طلاب و دانشجویان مادر باردار جهت مرخصی یک نیمسال تحصیلی قبل از زایمان بدون احتساب در سنوات تحصیلی موافقت نمایند.
ب- با تقاضای مرخصی طلاب و دانشجویان مادر دارای فرزند زیر دو سال، حداکثر تا چهار نیمسال تحصیلی بدون احتساب در سنوات تحصیلی موافقت نمایند.

پ- با تقاضای طلاب و دانشجویان مادر باردار یا دارای فرزند زیر دو سال جهت میهمانی به میزان حداکثر چهار نیمسال تحصیلی به حوزه یا مؤسسه آموزش عالی هم سطح یا پایین‌تر مورد تقاضا موافقت نمایند.

ت- با تقاضای طلاب و دانشجویان مادر باردار یا دارای فرزند زیر سه سال جهت آموزش مجازی یا غیرحضوری برای گذراندن واحدهای دروس نظری دوره تحصیل موافقت نمایند.

ث- با تقاضای دانشجویان مادر باردار یا دارای فرزند زیر دو سال جهت کاهش نوبت‌کاری شب بر اساس آیین‌نامه‌ای که حداکثر ظرف سه ماه پس از

ابلاغ این قانون، از سوی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تصویب می‌گردد، موافقت نمایند.

ج- شرایطی را فراهم نمایند که برای اساتید راهنما به ازای داشتن هر دانشجوی مادر باردار یا دارای فرزند شیرخوار یک سهمیه به سقف استاد راهنمایی آنها اضافه شود.

ماده ۲۷- به ازای هر فرزند شش ماه از تعهدات موضوع قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مادران مشمول این قانون کسر می‌گردد. بانوان متأهل دارای فرزند می‌توانند تعهدات خود را در محل سکونت خانواده بگذرانند. مادران باردار و مادران دارای فرزند زیر دو سال، می‌توانند طی دوره بارداری و تا دو سالگی فرزند، آغاز طرح خود را به تعویق بیاورند.

ماده ۲۸- کلیه دستگاههای مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه به ویژه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، سازمان تبلیغات اسلامی، نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی، شهرداریها و دهیاریها مکلفند در راستای آگاهی بخشی نسبت به وجوه مثبت و ارزشمند ازدواج به هنگام نیاز و آسان، تعدد فرزندان در خانواده و تقویت و حمایت از نقش های مادری و همسری، صیانت از تحکیم خانواده و مقابله با محتوای مغایر سیاست های کلی جمعیت و عوارض جانبی استفاده از روش های مختلف پیشگیری از بارداری و نیز عوارض خطرناک پزشکی، روانشناختی و فرهنگی و اجتماعی سقط جنین، اقدامات لازم از قبیل تولید و پخش فیلم، سریال، تبلیغات بازرگانی، برگزاری جشنواره ها و نمایشگاهها را انجام دهند.

الف- در اجرای این قانون تولید، پخش، توزیع، اشاعه، ترویج، انتشار یا حمایت از هرگونه برنامه و محتوای آموزشی، پژوهشی، فرهنگی، سرگرمی، به هر نحوی از انحاء از جمله فیلم، سریال، پویا نمایی (انیمیشن) که مغایر سیاست های کلی جمعیت باشد ممنوع است.

ب - ترویج خانواده های دو فرزند و کمتر و تجردزیستی در آگاهی بازرگانی از سوی سازمان صدا و سیما و تبلیغات تجاری و محیطی در بستر فضای مجازی، رسانه های برخط و شبکه نمایش خانگی و محیط های عمومی ممنوع

است و به منظور تشویق آن دسته از سفارش دهندگانی که در تبلیغات خود به نمایش خانواده‌های سه فرزند و بیشتر با رعایت ضوابط آگهی‌های تبلیغاتی حوزه کودکان می‌پردازند، افزایش زمان پخش در نظر گرفته شود.

پ- سازمان صدا و سیما مکلف است با مشارکت سازمان تبلیغات اسلامی و سایر نهادهای فرهنگی مرتبط، بخشی از تولیدات خود را به ساختارها و قالب‌های مختلفی از قبیل تولید فیلم، سریال، مستند، پویانمایی و برنامه‌های گفتگومحور، ترکیبی و مسابقات اختصاص دهد که محتوا و مضمون اصلی آنها ارزشمندی، ترویج و تبلیغ فرزندآوری، تقبیح تجردزیستی و کم‌فرزندگی و پلیدی و حرمت سقط جنین است.

ت- سازمان صدا و سیما مکلف است با هدف افزایش نرخ رشد جمعیت، برنامه‌های هفتگی و ماهانه در امر مطالبه‌گری این قانون را تدوین و اجراء نماید.
ث- سازمان صدا و سیما از طریق سازمان تنظیم مقررات رسانه‌های صوت و تصویر فراگیر و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی مکلفند حسب مورد بر اساس تکالیف قانونی با همکاری مرکز ملی فضای مجازی، بر محتوای مرتبط با سیاست‌های کلی جمعیت در بستر فضای مجازی و تولیدات رسانه‌ای - هنری به‌ویژه سینمایی، تئاتر، محصولات شبکه خانگی و نشر آثار نظارت نموده و در صورت تخلف مراتب را از طریق مراجع ذیصلاح قانونی پیگیری نمایند.

ج- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با همکاری وزارت بهداشت مکلف است نسبت به تهیه عبارات، نمادها یا تصاویر با محتوای حمایت از خانواده، مادران ایرانی و ارزشمندی تعدد فرزندان اقدام نماید و نسبت به درج مناسب موارد مذکور در بسته بندی محصولات و کالاهای کلیه واحدهای تولیدی، توزیعی، خدماتی، کتب، محصولات فرهنگی و مطبوعات نظارت نماید.

چ- سازمان صدا و سیما موظف است ضمن تهیه و تنظیم شاخص‌های لازم جهت اجراء و ارزیابی برنامه‌های مختلف رسانه‌ای منطبق با اهداف این قانون که به تأیید ستاد عالی جمعیت و خانواده می‌رسد، نسبت به تحقق برنامه‌های مزبور و ارتقای کمی و کیفی سالانه آنها و ارائه گزارش شش‌ماهه به شورای نظارت بر صدا و سیما اقدام نماید. شورای نظارت بر صدا و سیما موظف است

ارزیابی خود را حداکثر تا سه ماه از زمان ارائه گزارش ارسالی، به ستاد عالی جمعیت و خانواده و مجلس شورای اسلامی ارائه دهد.

ح- کلیه دستگاههای موضوع این ماده مکلفند تحت نظارت شورای عالی انقلاب فرهنگی پیوست فرهنگی مربوط به سیاستهای کلی جمعیت و خانواده را متناسب با اولویتها و ظرفیتهای ملی و محلی خود تدوین و اجراء نمایند.
ماده ۲۹- صدا و سیما موظف است ده درصد (۱۰٪) از بودجه حمایتی اختصاص یافته به برنامههای تولیدی، پویانمایی، مستند، فیلم و سریال به برنامههایی با محوریت موضوع افزایش و جوانی جمعیت اختصاص دهد.

ماده ۳۰- سازمان تبلیغات اسلامی موظف است برنامه جامعی جهت حمایت از فعالین مردمی در حوزه فرزندآوری و تسهیل ازدواج، در قالب هیأت، مساجد، کانونهای فرهنگی، اعزام مبلغ و مانند آن تدوین نماید.

ماده ۳۱- وزارتخانه های کشور، ورزش و جوانان، فرهنگ و ارشاد اسلامی و همچنین سازمان تبلیغات اسلامی، ستاد امر به معروف و نهی از منکر و سایر نهادهای ذی ربط مکلفند حداقل سی درصد (۳۰٪) از بودجه حمایتی از سازمانهای مردم نهاد و تشکلهای فرهنگی را به مجموعههایی از قبیل گروههای فرهنگی و جهادی، کانونهای فرهنگی مساجد و سازمان های مردم نهاد که در جهت کاهش سن ازدواج، تسهیل ازدواج جوانان، تشویق به فرزندآوری و استحکام خانواده با رویکرد دینی تشکیل شده، اختصاص دهند. گزارش سالانه عملکرد و ارزیابی فعالیتهای صورت گرفته و حمایتهای موضوع این بند ضمن ارائه به ستاد ملی جمعیت، به صورت عمومی نیز منتشر می شود. دستورالعمل ارزیابی عملکرد موضوع این ماده توسط ستاد ملی جمعیت تدوین و ابلاغ می شود.

ماده ۳۲- وزارت راه و شهرسازی، کلیه شهرداریها و دهیاریها مکلفند در سطح شهرها، روستاها، راههای مواصلاتی و سایر اماکن عمومی، حداقل یک سوم ظرفیت اسمی سالانه تبلیغات محیطی که جهت تبلیغات فرهنگی در نظر گرفته شده است را به موضوع ازدواج، فرزندآوری، رشد جمعیت و تعالی نهاد خانواده اختصاص دهند.

تبصره - در اجرای این حکم، حداقل چهل درصد (۴۰٪) از ظرفیت این ماده با نظارت سازمان تبلیغات اسلامی در اختیار نهادهای مردمی از قبیل گروه‌های جهادی و سازمان‌های مردم نهاد دارای مجوز که در حوزه ازدواج و خانواده فعالیت می‌کنند قرار می‌گیرد.

ماده ۳۳- وزارت آموزش و پرورش مکلف است با همکاری مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه و سازمان تبلیغات اسلامی اقدامات زیر را انجام دهد:
الف- تربیت و آموزش مهارت‌های مربوط به سبک زندگی اسلامی-ایرانی، رشد شخصیت فردی و اجتماعی، مهارت‌های فردی، ترویج فرهنگ ارزشمندی ازدواج، خانواده و فرزندآوری و مسؤولیت‌پذیری برای تشکیل و تعالی خانواده با لحاظ اصول یادگیری مبتنی بر اجرای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در برنامه آموزشی، پژوهشی، تربیتی در قالب کلیه بسته‌های یادگیری به‌ویژه کتب درسی، تولیدات و رویدادها، جشنواره‌ها و اردوهای فرهنگی و تربیتی، محتوای چند رسانه‌ای به صورت تعاملی و بر خط با بهره‌گیری از ظرفیت زیست‌بوم‌های فناورانه در بستر فضای مجازی در کلیه مقاطع تحصیلی

ب- گنجاندن محتوای آموزشی و پرورشی در راستای بندهای سیاست‌های کلی جمعیت و سیاست‌های کلی خانواده در کتابهای درسی ظرف مدت دو سال بعد از لازم‌الاجراء شدن این قانون

پ- آموزش و مهارت‌های تربیتی دوران بلوغ و ازدواج از طریق آموزش مستمر به اولیاء و کادر آموزشی، متناسب با سن دانش‌آموزان و براساس سبک زندگی اسلامی-ایرانی به صورت حضوری

ت- تربیت کادر توانمند، متعهد و متأهل برای درس «مدیریت خانواده و سبک زندگی»

تبصره- سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی درسی آموزش و پرورش موظف است محتوای نهائی کلیه کتب درسی در زمینه جمعیت، مدیریت خانواده و سلامت و بهداشت را قبل از انتشار به تأیید ستاد عالی جمعیت و خانواده برساند.

ماده ۳۴- وزارتخانه‌های آموزش و پرورش و علوم، تحقیقات و فناوری مکلف به ایجاد، گسترش و تقویت رشته‌های تحصیلی متناسب با جایگاه و نقش خانواده و زن بر اساس فرهنگ اسلامی - ایرانی، از قبیل مدیریت خانه و خانواده هستند.

ماده ۳۵- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و کلیه مؤسسات آموزش عالی کشور، مکلفند در راستای سیاست‌های کلی جمعیت و خانواده حداکثر یک سال پس از ابلاغ این قانون، در جهت ترویج و آگاهی بخشی نسبت به وجوه مثبت ازدواج به هنگام نیاز، آموزش مهارت‌های دوران ازدواج، فرزندآوری، آثار منفی کم‌فرزندگی در خانواده و کاهش رشد جمعیت در جامعه، حرمت سقط جنین، نهادینه کردن هنجارهای صیانت از تحکیم خانواده، ایفای نقش‌های خانوادگی و مقابله با محتوای مغایر سیاست‌های جمعیتی، ضمن حذف محتوای آموزشی مخالف فرزندآوری، اقدامات و فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و فرهنگی ویژه دانشجویان و کادر آموزشی و اداری مبتنی بر نقشه مهندسی فرهنگی کشور ذیل برنامه‌های سالانه خود را انجام دهند.

ماده ۳۶- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت درمان و آموزش پزشکی موظفند با هماهنگی نمایندگی ولی فقیه در دانشگاهها نسبت به تاسیس مراکز مشاوره مبتنی بر سبک زندگی اسلامی - ایرانی در مراکز آموزش عالی اقدام نمایند.

ماده ۳۷- سازمان تبلیغات اسلامی مکلف است به منظور ترویج و تسهیل در امر ازدواج، ضمن صدور و لغو مجوز مراکز و مؤسسات فعال در امر انتخاب همسر، دستورالعمل مربوط به نحوه فعالیت و نظارت بر این مراکز و مؤسسات را با محوریت و مشارکت خانواده‌ها و رعایت موازین قانونی و شرعی تدوین و پس از تصویب ستاد عالی جمعیت و خانواده اجراء نماید. هرگونه فعالیت در این خصوص از جمله در بستر فضای مجازی بدون رعایت این ماده ممنوع است.

ماده ۳۸- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است در اجرای آموزش‌های حین ازدواج، محتوای تدوین‌شده توسط شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده شورای عالی انقلاب فرهنگی را در زمینه بهداشت، سلامت باروری و فرزندآوری عیناً آموزش‌داده و آموزش‌های اخلاقی، حقوقی و روانشناسی حین ازدواج را به نهاد رهبری دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور واگذار نماید.

ماده ۳۹- وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، بهداشت درمان و آموزش پزشکی و ورزش و جوانان و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و کلیه مراکز و مؤسسات آموزشی و پژوهشی مرتبط با موضوع که از بودجه عمومی کشور استفاده می‌کنند، مکلفند از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون هر ساله حداقل پنج درصد (۵٪) از اعتبارات پژوهشی خود را به مطالعات و پژوهش‌های مرتبط با خانواده (فرزندآوری) و رشد جمعیت در راستای اولویت‌های پژوهشی که هر ساله از سوی ستاد عالی جمعیت و خانواده تعیین می‌شود، اختصاص دهند و فهرست طرحها، پروژه‌های تحقیقاتی، مشخصات پژوهشگران و نتایج بدست‌آمده را به همراه گزارش شش‌ماهه به ستاد عالی جمعیت و خانواده اعلام نمایند.

تبصره - وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت درمان و آموزش پزشکی، حوزه‌های علمیه و دانشگاه آزاد اسلامی موظفند از پایان‌نامه‌های مقاطع تحصیلات تکمیلی در راستای موضوعاتی که به عنوان اولویت‌های پژوهشی توسط ستاد عالی جمعیت و خانواده تعیین شده‌اند، حمایت ویژه کنند.

ماده ۴۰- معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و صندوق نوآوری و شکوفایی مکلفند از شرکتهای دانش‌بنیان و خلاق در تولید اقلام و تجهیزات مورد نیاز برای فرزندآوری و درمان ناباروری از طریق ارائه تسهیلات، مشوق‌ها، فضا و تجهیزات حمایت کنند.

تبصره ۱- معاونت علمی و فناوری مکلف است حداقل پنج درصد (۵٪) از اعتبارات تخصیص‌یافته برنامه توسعه علوم و فناوری‌های نو را در زمینه تولید داروها، اقلام و تجهیزات، حمایت از طرحهای توسعه فناوری، تحقیقات بنیادی

و تجاری سازی طرحها را از طریق ستاد توسعه علوم و فناوری های سلول بنیادی در قالب طرح فرزندآوری، درمان ناباروری و سلامت مادر و کودک هزینه نماید. تبصره ۲- صندوق نوآوری و شکوفایی مکلف است حداقل پنج درصد (۵٪) از تسهیلات و حمایت های خود در حوزه زیست فناوری و تجهیزات پزشکی متناسب با کمکهای پیش بینی شده در این قانون را به شرکتهای دانش بنیان متقاضی در حوزه تولید دارو، اقلام و تجهیزات مورد نیاز برای فرزندآوری و درمان ناباروری اختصاص دهد.

ماده ۴۱- در راستای بند «ح» ماده (۱۰۲) برنامه ششم توسعه، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است حداکثر ظرف مدت دو سال پس از لازم الاجراء شدن قانون، نسبت به تجهیز یا راه اندازی حداقل یک مرکز تخصصی درمان ناباروری سطح دو در دانشگاههای علوم پزشکی و حداقل یک مرکز ناباروری سطح سه به ازای هر استان اعم از دولتی و عمومی غیردولتی در قالب نظام سطح بندی خدمات متناسب با الگوی جمعیتی اقدام نماید.

تبصره ۱- وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مکلف است اقدامات لازم را برای افزایش ظرفیت پذیرش دستیار در رشته تخصصی ناباروری (فلوشیپ) و سایر رشته های مرتبط به گونه ای به عمل آورد که کمبود نیروی متخصص در این زمینه حداکثر تا پنج سال پس از لازم الاجراء شدن این قانون در تمام مراکز ناباروری سراسر کشور برطرف گردد.

تبصره ۲- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است در راستای افزایش همکاری بین متخصصین و مراکز درمان ناباروری و ارجاع بیمار به آن مراکز، ضمن برگزاری دوره های آموزشی برای متخصصین زنان و مامایی، دروس مرتبط با درمان ناباروری را در دوره تخصصی زنان و مامایی پیش بینی نماید.

تبصره ۳- وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مکلف است جهت ارائه درمانهای هم زمان طب سنتی ایران به زوجین نابارور زمینه استقرار این متخصصین را در مراکز ناباروری سطح دو فراهم سازد.

تبصره ۴- جهاد دانشگاهی موظف است حداقل ده درصد (۱۰٪) از بودجه طرح‌های نوآورانه خود را به طرح‌های مربوطه به ناباروری و زایمان‌های طبیعی استاندارد و ایمن اختصاص دهد.

ماده ۴۲- وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مکلف است دستورالعمل و راهنمای بالینی هماهنگ کشوری مربوط به پیشگیری، تشخیص به هنگام و درمان افراد نابارور و در معرض ناباروری را با بهره‌گیری از تخصص‌های مرتبط در قالب نظام سطح بندی خدمات ضمن ادغام در شبکه بهداشت با رویکرد بروزرسانی، حداکثر تا شش ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون تدوین و پس از تصویب وزیر بهداشت و تأیید ستاد عالی جمعیت و خانواده ابلاغ نماید.

ماده ۴۳- در راستای بندهای «ح» و «د» ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم توسعه، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و سازمان‌های بیمه‌گر، برنامه‌ها و اقدامات لازم را برای برخورداری همه زوج‌هایی که علی‌رغم اقدام به بارداری به مدت یک سال یا بیشتر، صاحب فرزند نشده‌اند، از برنامه‌های معاینه، بیماریابی، تشخیص علت ناباروری و درمان آن تحت پوشش کامل بیمه‌های پایه، بدون محدودیت زمان و دفعات مورد نیاز به تشخیص پزشک معالج به عمل آورد.

تبصره ۱- برای افراد بالای سی و پنج سال، مدت مذکور در ماده فوق از یک سال به شش ماه کاهش می‌یابد.

تبصره ۲- کسانی که دچار سقط مکرر شده‌اند، مشمول ماده فوق هستند.

تبصره ۳- شورای عالی بیمه موظف است حداکثر تا شش ماه پس از ابلاغ قانون، بسته خدمات پایه خود را به گونه‌ای تعریف نماید که شامل کلیه اقدامات مذکور در درمان ناباروری اولیه و ثانویه گردد.

ماده ۴۴- در اجرای ماده (۷۰) و بند «د» ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم توسعه، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است کلیه مادران فاقد پوشش بیمه‌ای را طی دوران بارداری و شیردهی و همچنین کودکان را تا پایان پنج سالگی تحت پوشش خدمات درمان پایه بیمه‌ای بر اساس آزمون وسع قرار دهد.

ماده ۴۵- شورای عالی بیمه مکلف است حداکثر تا شش ماه پس از ابلاغ این قانون، راهنمای بالینی استاندارد پوشش بیمه‌ای خدمات سلامت زنان، مادران باردار و نوزادان را از جمله ماماها و پزشکان در مراکز خصوصی و دولتی در قالب سطح بندی خدمات با لحاظ نظام ارجاع تدوین و ابلاغ نماید.

ماده ۴۶- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است با رویکرد افزایش رشد جمعیت و تأکید بر اثرات مثبت بارداری و زایمان طبیعی، فواید فرزندآوری، کاهش فاصله ازدواج و فرزند اول و همچنین کاهش فاصله بین فرزندان، حداکثر تا یک سال پس از لازم‌الاجراءشدن این قانون، نسبت به تغییر، اصلاح، تکمیل و بروزرسانی علمی متون و منابع آموزشی، مضرات مادی و معنوی سقط جنین و عوارض استفاده از داروهای ضد بارداری، منع زایمان غیرطبیعی غیرضروری، به بازآموزی و تربیت کارکنان و ارائه‌دهندگان این آموزش‌ها اقدام نماید و با آموزش کارکنان شبکه بهداشت و درمان برای مراجعین در تمامی بازه سنی باروری، به ازای تولد فرزند اول تا پنجم در جمعیت تحت پوشش و مطابق با دستورالعمل حمایتی موضوع این حکم، به ارائه‌دهندگان خدمات به صورت افزایش پلکانی، فوق‌العاده کمک به فرزندآوری پرداخت نماید.

ماده ۴۷- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است حداکثر سه ماه پس از لازم‌الاجراءشدن این قانون راهنمای مکتوب حفظ، مراقبت و سلامت جنین را پس از تایید ستاد عالی جمعیت و خانواده، با توزیع در کلیه مراکز تشخیصی، بهداشتی، درمانی اعم از دولتی و غیردولتی در اختیار مادر قرار دهد.

ماده ۴۸- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است با بازنگری دستورالعمل‌ها و متون آموزشی و ترویجی خود در جهت افزایش باروری و ثمرات بارداری و زایمان طبیعی در سلامت بانوان، هزینه‌های روحی، روانی و اقتصادی دوران بارداری را کاهش دهد و از القای هرگونه ترس و هراس نسبت به امر بارداری ذیل عباراتی از قبیل پرخطر و ناخواسته در شبکه بهداشت، ممانعت به عمل آورد و از عبارت مراقبت ویژه به جای آنها استفاده کند.

ماده ۴۹- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است امکان زایمان طبیعی در بیمارستان‌ها و زایشگاه‌های دولتی را به گونه‌ای فراهم نماید که برای افراد تحت پوشش بیمه و مراجعین فاقد پوشش بیمه‌ای به صورت کاملاً رایگان انجام و متناسب با آمایش سرزمینی، ظرف حداکثر دو سال پس از ابلاغ این قانون، با توجه به استانداردهای سطح بندی آرایه خدمات، ترتیبی اتخاذ نماید که کلیه زنان باردار حداکثر طی مدت یکساعت با وسیله نقلیه معمول به خدمات زایشگاهی ایمن و استاندارد دسترسی داشته باشند.

تبصره- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است نسبت به ارتقاء مهارت مامایی کشور و افزایش تعداد ماماهاى فعال در بیمارستان‌ها و زایشگاه‌ها به طرق مختلف از جمله تعهد خدمت به گونه‌ای اقدام نماید که ظرف دو سال پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون به ازای هر دو مادر در حال زایمان یک ماما در کل مدت فرآیند زایمان طبیعی حاضر باشد.

ماده ۵۰- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است در راستای تأمین، حفظ، ارتقاء سلامت مادر و نوزاد و کاهش سالانه پنج درصد (۵٪) از میزان زایمان غیر طبیعی نسبت به نرخ کل زایمان در کشور تا رسیدن به نرخ میانگین جهانی، اقدام به اجرای موارد ذیل نماید و گزارش اقدامات و نتایج حاصل را هر سه‌ماه یک‌بار به ستاد عالی جمعیت و خانواده ارائه نماید.

الف- یکپارچه‌سازی سیاست‌های ترویج زایمان طبیعی و کاهش غیرطبیعی در حوزه‌های بهداشت، درمان، آموزش، پژوهش، غذا، دارو، خدمات بیمه‌ای و برقراری ارتباط منطقی بین آنها

ب- آموزش و فرهنگ سازی برای زایمان طبیعی و آموزش‌های فردی به مادر باردار و خانواده

پ- برقراری نظام تضمین کیفیت مهارت‌آموزی و ارائه خدمات مراقبت بارداری و زایمان در قالب کار گروهی توسط ماماها، پزشکان و متخصصان زنان و زایمان، اطفال، بیهوشی و بقیه کادر مرتبط

ت- پذیرش دستیار زنان و زایمان متناسب با سهمیه مناطق با اولویت مناطق محروم و ممانعت از خروج متخصصان از محل تعیین شده در زمان پذیرش سهمیه مناطق

ث- اصلاح تعرفه‌ها و کارانه در جهت افزایش زایمان طبیعی

ج- ممنوعیت پرداخت بیمه در موارد سزارین به درخواست مادر

چ- توسعه منظم و منسجم زایمان‌های بدون درد با تجهیز بیمارستان‌های دانشگاهی علوم پزشکی و تأمین متخصص و تکنسین بیهوشی و مانند آن به عنوان جایگزین سزارین به میزان سالانه پنج درصد (۵٪) افزایش، نسبت به سال پایه و تأثیرگذاری آن بر شاخص‌های اعتبارسنجی بیمارستان‌ها.

ح- ارتقای کیفیت مراقبتهای بارداری در راستای فرزندآوری و زایمان طبیعی، مبتنی بر پرونده الکترونیک یکپارچه و بر خط سلامت با امکان دسترسی در کلیه بخش‌های بهداشت و درمان دولتی و غیردولتی، بر اساس استقرار راهنماهای بالینی سلامت مادر و جنین و با رعایت سطح بندی خدمات

خ- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است نسبت به ارزشیابی عملکرد کادر بهداشتی درمانی برحسب میزان رضایت مادران، در ارائه مراقبت با کیفیت بارداری و زایمان طبیعی و اعمال آن در کارانه ارائه‌دهندگان خدمات اقدام نماید. شاخص‌های ارزشیابی و شیوه‌نامه‌های مربوط باید به تأیید ستاد عالی جمعیت برسد.

د- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است عملکرد بیمارستان‌ها را در زمینه کاهش سالانه پنج درصد (۵٪) از میزان زایمان غیرطبیعی نسبت به نرخ کل زایمان را به عنوان پیش نیاز اعتباربخشی به بیمارستان‌ها قرار دهد.

ذ- وزارت بهداشت مکلف است پنج درصد (۵٪) از بودجه‌های عمرانی خود را به بهبود کیفیت محیط‌های زایشگاهی از نظر فیزیکی و بهداشتی اختصاص دهد. از سال سوم اجرای این قانون پرداخت سهم هر زایشگاه منوط به افزایش میزان رضایت مادران باردار از محیط فیزیکی زایشگاه می‌باشد.

ماده ۵۱- هرگونه توزیع رایگان و ارائه اقلام مرتبط با پیشگیری از بارداری و کارگذاشتن اقلام پیشگیری و تشویق به استفاده از آنها در شبکه بهداشتی درمانی وابسته به دانشگاههای علوم پزشکی ممنوع می‌باشد.

تبصره ۱- وزارت بهداشت مکلف است حداکثر سه‌ماه پس از لازم‌الاجراءشدن قانون، منطبق بر منابع معتبر پزشکی دستورالعمل ارائه دارو، خدمات و اقلام مرتبط با جلوگیری از بارداری را برای افرادی که بارداری باعث خطر جانی برای مادر و یا جنین می‌شود تهیه و با تصویب ستاد عالی جمعیت و خانواده اجرائی نماید.

تبصره ۲- هرگونه ارائه داروهای هورمونی جلوگیری از بارداری در داروخانه‌های سراسر کشور باید مطابق دستورالعمل فوق و با تجویز پزشک باشد.

ماده ۵۲- عقیم‌سازی زنان و مردان به جز در موارد استثنایی و در جایی که بارداری برای مادر خطر جانی دارد، ممنوع است. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است با همکاری پزشکی قانونی حداکثر سه‌ماه پس از لازم‌الاجراءشدن قانون، منطبق بر منابع معتبر پزشکی دستورالعمل موارد مجاز برای عقیم‌سازی را که خطر جانی برای مادر دارد تهیه و با تأیید ستاد عالی جمعیت و خانواده و تصویب وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، اجرائی نماید.

ماده ۵۳- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است حداکثر سه‌ماه پس از لازم‌الاجراءشدن این قانون، کلیه «دستورالعملهای صادره» مرتبط با بارداری و سلامت مادر و جنین که ممکن است عوارضی برای آنها ایجاد کند و یا این که کادر بهداشتی درمانی یا مادر را به سقط جنین توصیه یا راهنمایی کند، به نحو ذیل مورد بازنگری قرار داده و پس از تأیید ستاد عالی جمعیت و خانواده به اجراء درآورد:

۱- استانداردسازی عملکرد ارائه‌دهندگان خدمات، آموزش مؤثر و قانونمند آنها، پایش و ارزشیابی عملکرد و صدور یا لغو مجوز خدمت آنها

۲- اصلاح روش‌های این مداخلات و به استاندارد رساندن مقادیر مثبت و منفی کاذب با رعایت شاخص‌های به روز استانداردهای علمی و تعیین مسؤلیت عاملین خدمت

۳- تعیین آیین‌نامه تصدیق آزمایشگاه و مراکز تصویربرداری عامل غربالگری با رعایت شاخص‌های بند یک و دو با تبیین نحوه پاسخگویی آنها تبصره ۱- عدم ارجاع مادر باردار به غربالگری ناهنجاری جنینی توسط پزشک یا اعضای کادر بهداشتی و درمانی تخلف نبوده و نباید منجر به محاکمه و یا پیگیری آنها گردد و در صورت ارجاع مادر باردار به غربالگری که منجر به حدوث سقط یا سایر عوارض گردد، پزشک صرفاً در صورتیکه در چهارچوب دستورالعمل مورد تأیید ستاد عالی جمعیت و خانواده عمل کرده باشد، مرتکب تخلفی نشده است.

تبصره ۲- از زمان لازم‌الاجراء شدن این قانون هرگونه توصیه به مادران باردار توسط کادر بهداشت و درمان یا تشویق یا ارجاع از سوی درمانگران به تشخیص ناهنجاری جنین مجاز نبوده و صرفاً در قالب تبصره (۳) این ماده مجاز است.

تبصره ۳- جهت استانداردسازی، نظارت، پایش و ارزشیابی در مواردی که به درخواست والدین و با تجویز پزشک متخصص آزمایش تشخیص ناهنجاری جنین تجویز گردد، باید اطلاعات مادر، پزشک، مستندات، دلایل تجویز یا اقدام را در پرونده الکترونیک سلامت بیمار و سامانه ماده (۵۴) این قانون درج و بارگذاری نماید.

ماده ۵۴- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است طی شش‌ماه از لازم‌الاجراء شدن این قانون، ضمن استقرار سامانه جامع نسبت به ثبت اطلاعات کلیه مراجعین باروری، بارداری، سقط و دلایل آن و زایمان و نحوه آن در کلیه مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاهها، مراکز درمان ناباروری و مراکز رادیولوژی اعم از دولتی و غیردولتی با رعایت اصول محرمانگی اقدام کند.

تبصره ۱- هر یک از مراکز مذکور در صدر ماده که بعد از یک سال از لازم‌الاجراء شدن قانون در این سامانه ثبت نشده باشند یا اطلاعات مراجعین خود

را به روزرسانی نکرده باشد، در مرحله اول به اخطار کتبی، در مرحله دوم تعلیق سه ماهه و در مرحله سوم به سلب مجوز از سوی مراجع انتظامی محکوم می‌شوند.

تبصره ۲- وزارت بهداشت موظف است دسترسی مستقیم به این سامانه را برای ستاد عالی جمعیت و خانواده و ستاد ملی جمعیت و سازمان پزشکی قانونی فراهم نموده و گزارش شش ماهه موارد فوق را به مجلس شورای اسلامی ارائه دهد.

ماده ۵۵- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است برنامه جامعی برای کنترل، پیشگیری و کاهش سقط خود به خودی جنین به صورت ادغام در شبکه شامل آموزش عمومی اصلاح سبک زندگی و آسیب‌های وارده ناشی از تغذیه و داروها بر سلامت جنین را اجراء نماید.

ماده ۵۶- سازمان پزشکی قانونی مکلف است حداکثر سه ماه پس از ابلاغ این قانون دستورالعمل اجرائی سقط را در شورایی مرکب از رئیس سازمان پزشکی قانونی کشور به عنوان رئیس شورا، سه فقیه مجتهد متجزی در فقه پزشکی به تعیین رئیس قوه قضاییه، سه نفر متخصص مرتبط با معرفی وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، یک نفر متخصص پزشکی قانونی با معرفی ریاست سازمان پزشکی قانونی و یک نفر قاضی دیوان عالی کشور به پیشنهاد رئیس قوه قضاییه و یک نفر نماینده عضو کمیسیون بهداشت مجلس به عنوان ناظر، تدوین و تصویب نماید. مصوبات با اکثریت آراء و مشروط به رأی موافق حداقل دو فقیه، لازم‌الاجراء بوده و پس از آن قانون سقط درمانی مصوب ۱۳۸۴/۰۳/۲۵ نسخ می‌گردد.

تبصره ۱- شورای مذکور در این ماده مکلف است مسائل مستحدثه در زمینه باروری و پیشگیری و درمان ناباروری را نیز مورد بررسی قرار داده و دستورالعمل فقهی آن را به شیوه این ماده تعیین نماید.

تبصره ۲- کلیه دستورالعمل‌ها و رویه‌ها در حوزه باروری، سقط و ناباروری در این شورا به صورت سالیانه به شیوه این ماده مورد بازنگری قرار می‌گیرد.

تبصره ۳- کلیه مراکز پزشکی قانونی مکلفند بر اساس دستورالعمل ابلاغی، موارد مشمول را به کمیسیون سقط قانونی ارجاع نمایند. این کمیسیون که مرکب از یک قاضی ویژه، یک پزشک متخصص متعهد و یک متخصص پزشک قانونی می باشد، با رعایت اصل (عدم جواز سقط در موارد تردید) براساس دستورالعمل فقهی مربوط، با اکثریت آرا مشروط به اینکه قاضی عضو کمیسیون موافق آن باشد، اقدام به صدور رأی می نماید. این رأی قطعی است.

تبصره ۴- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، موظف است دستورالعمل‌های اجرائی این ماده را به دانشگاه‌های علوم پزشکی ابلاغ نماید.

تبصره ۵- بیمارستان‌های مورد تأیید پزشکی قانونی موظفند در موارد مجاز سقط منحصراً پس از احراز عدم امارات و نشانه‌های ولوج روح، سقط جنین را اجراء کنند.

ماده ۵۷- قوه قضائیه موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاه‌های مرتبط حداکثر ظرف مدت سه ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، برنامه و تمهیدات قانونی لازم برای پیشگیری و مقابله با سقط غیرقانونی جنین و پیشنهاد اصلاح مقررات مراجع ذیصلاح مرتبط را تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۵۸- توزیع، نگهداری و حمل داروهای رایج در سقط جنین فقط برای مصرف در داروخانه مراکز درمانی بیمارستانی دارای مجوز از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مجاز است. هرگونه خرید، فروش و پخش داروهای مذکور، خارج از سامانه ردیابی و رهگیری فرآورده‌های دارویی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، جرم است و مشمول مجازات‌های درجه سه تا شش ماده (۱۹) قانون مجازات‌های اسلامی می‌شود.

ماده ۵۹- وزارت اطلاعات و سایر دستگاه‌های امنیتی مکلفند با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیروی انتظامی و سازمان‌های نظام پزشکی و پزشکی قانونی و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط، از طریق سامانه‌های موجود گزارش مردمی متخلفان فروش داروهای سقط، مشارکت در سقط غیرقانونی، تارنماها و بسترهای مجازی معرفی‌کننده مراکز و افراد مشارکت‌کننده در سقط،

توصیه‌های کادر بهداشتی و درمانی خارج از ضوابط، عناصر ترویج‌دهنده سقط غیرقانونی را شناسایی، به عنوان ضابط قضائی، موارد را به مراجع قضائی اعلام نمایند.

ماده ۶۰- فعالیت مدیران و عوامل مؤثر در بسترهای مجازی معرفی‌کننده افراد و مراکز مشارکت‌کننده در سقط غیرقانونی جنین ممنوع است و حسب مورد متخلفان از این حکم علاوه بر مجازات درجه پنج ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی، به پرداخت خسارت معادل دو تا پنج برابر عوائد حاصل از ارتکاب جرم محکوم می‌شوند.

ماده ۶۱- هرکس به هر عنوان به طور گسترده دارو، مواد و وسائل اسقاط غیرقانونی جنین را فراهم سازد و یا معاونت و مباشرت به اسقاط غیرقانونی جنین به طور وسیع نماید و یا در چرخه تجارت سقط جنین فعال و یا مؤثر باشد از مصادیق موضوع ماده (۲۸۶) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ محسوب می‌گردد.

تبصره- اموال و وسائل حاصل از ارتکاب جرم مصادره و پس از واريز عوائد به حساب خزانه در اختیار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار می‌گیرد تا در جهت درمان ناباروری هزینه گردد.

ماده ۶۲- دولت مکلف است ظرف حداکثر یک‌سال پس از لازم‌الاجراء شدن قانون، برنامه‌ریزی جامع در حوزه مهاجرت داخل و خارج از کشور با هدف ارتقاء کیفی و کمی جمعیت در راستای بندهای (۹)، (۱۰)، (۱۱) و (۱۳) سیاست‌های کلی جمعیت ابلاغی مقام معظم رهبری ارائه و جهت اجراء به دستگاههای ذی‌ربط ابلاغ نماید.

ماده ۶۳- به منظور تهیه نقشه روزآمد تراکم جمعیت و هدفمندکردن طرحهای حمایتی این قانون، با توجه به پراکندگی خانواده‌ها در سطح کشور، سازمان ثبت احوال کشور، مکلف است با همکاری مرکز آمار ایران و سازمان امور مهاجران و اتباع خارجی نسبت به تولید و انتشار آمارهای مهاجرت بر حسب فرد و خانواده بر پایه داده‌های مکانی پایگاه اطلاعات جمعیت کشور، به صورت

سالانه و همچنین تهیه سازوکار افزودن ثبت رویدادهای حیاتی و تغییرات نشانی اتباع خارجی کشور به پایگاه اطلاعات جمعیت کشور اقدام نماید.

تبصره- سازمان ثبت احوال کشور با همکاری وزارت خارجه مکلف به حفظ و ارتقای کیفیت سامانه ثبت تغییر نشانی و دسترس پذیر نمودن آن برای همه ایرانیان در سطح جهانی است.

ماده ۶۴- وزارت امور خارجه مکلف است حداکثر تا یک سال پس از ابلاغ این قانون گزارش کلیه تعهدات ناشی از معاهدات بین‌المللی مرتبط با مسائل جمعیتی کشور را به مجلس شورای اسلامی و ستاد عالی جمعیت و خانواده ارائه و با کمک نهادهای ذی‌ربط کلیه سیاست‌ها و عملکردهای ضد جمعیتی نهادهای بین‌المللی را در کشور متوقف نماید.

ماده ۶۵- دستگاههای اجرائی پس از اعلام آزمایش مواد و فرآورده‌های غذایی و وارداتی و محصولات تراریخته، موارد بیوتورویسم، آلاینده‌های محیطی و عوامل شیمیایی تشعشعات و آلودگی امواج نسبت به اختلالات باروری یا جنسی، توسط مراجع ذی‌ربط موظف به رعایت و اجرای ضوابط ابلاغی سازمان پدافند غیرعامل می‌باشند.

تبصره- سازمان پدافند غیرعامل موظف است به تدوین دستورالعمل اجرائی با همکاری دستگاههای ذی‌ربط اقدام نموده و پس از تصویب کمیته دائمی پدافند غیرعامل کشور، آن را اجراء نماید.

ماده ۶۶- نیروهای مسلح با استفاده از ظرفیت و امکانات دستگاههای اجرائی و سازمانهای ذی‌ربط خود در زمینه ارائه خدمات بهداشتی، سلامت باروری، درمان ناباروری، افزایش ازدواج، کاهش طلاق و اعطای مشوق‌های فرزندآوری ویژه کارکنان نیروهای مسلح و خانواده آنان، بازنشستگان و بسیجیان اقدام نمایند.

ماده ۶۷- دستگاههای اجرائی مندرج در ماده (۵) قانون خدمات کشوری می‌توانند تکالیف خود در این قانون را از طریق تفاهمنامه و عقد قرارداد با سازمان بسیج مستضعفین به اجراء برسانند.

ماده ۶۸- به منظور حمایت از ازدواج جوانان، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف است از محل پس انداز و جاری قرض الحسنه نظام بانکی، تسهیلات قرض الحسنه ازدواج به کلیه زوج‌هایی که بیشتر از چهار سال از تاریخ عقد ایشان نگذشته باشد و تا کنون تسهیلات ازدواج دریافت نکرده‌اند با اولویت نخست پرداخت کند. تسهیلات قرض الحسنه برای هر یک از زوجها در سال ۱۴۰۰ هفتصد میلیون ریال و با دوره بازپرداخت ده‌ساله است.

تبصره ۱- به منظور کاهش سن ازدواج، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است تسهیلات قرض الحسنه ازدواج برای زوجهای زیر بیست و پنج سال و زوج‌های زیر بیست و سه سال واجد شرایط دریافت تسهیلات ازدواج را تا سقف یک میلیارد ریال افزایش دهد.

تبصره ۲- بانکها باید برای ضمانت صرفاً یکی از سه مورد اعتبارسنجی یا یک ضامن و سفته و یا سهم فرد از حساب یارانه هدفمندی را به منزله ضمانت بپذیرند.

مسئولیت حسن اجرای حکم این بند به عهده بانک مرکزی و بانکهای عامل و کلیه مدیران و کارکنان ذی‌ربط می‌باشد. اجراء یا تأخیر در پرداخت تسهیلات تخلف محسوب شده و قابل پیگیری در مراجع ذی‌صلاح می‌باشد. همچنین تمامی بانکها موظفند به صورت ماهانه تعداد تسهیلات قرض الحسنه ازدواج پرداختی و تعداد افراد در نوبت دریافت این تسهیلات را به صورت عمومی اعلام کنند.

تبصره ۳- مبلغ بیست هزار میلیارد ریال از منابع این بند برای تأمین تجهیزیه زوجهایی که متقاضی دریافت کالاهای ایرانی در سقف دویست میلیون ریال تا پانصد میلیون ریال هستند به ستاد اجرائی فرمان حضرت امام اختصاص می‌یابد. استفاده‌کنندگان از این اعتبار مجاز به دریافت وام ازدواج نیستند.

تبصره ۴- در سالهای بعد از ۱۴۰۰ حداقل به اندازه نرخ تورم سالانه به مبلغ موضوع ماده و تبصره‌های آن اضافه می‌گردد.

ماده ۶۹- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است در راستای اجرای بند «ت» ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم توسعه از طریق بانکهای عامل مبلغ

نه هزار میلیارد ریال از هر محل از جمله منابع سپرده‌های پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه نظام بانکی به تفکیک نسبت به پرداخت تسهیلات قرض‌الحسنه ودیعه یا خرید یا ساخت مسکن (بنا به درخواست خانوار) با بازپرداخت حداکثر بیست‌ساله برای خانواده‌های فاقد مسکن که در سال ۱۳۹۹ به بعد صاحب فرزند سوم به بعد شده یا می‌شوند به میزان یک میلیارد و پانصد میلیون ریال اقدام نماید. تبصره ۱- بانک مرکزی مکلف است در راستای اجرای بند «ث» ماده (۱۰۲) قانون برنامه ششم توسعه از طریق بانکهای عامل مبلغ چهار هزار و ششصد میلیارد ریال از هر محل از جمله منابع سپرده‌های پس‌انداز و جاری قرض‌الحسنه و دیعه یا خرید یا ساخت مسکن (بنا به درخواست خانوار) با بازپرداخت حداکثر ده‌ساله برای خانواده‌های فاقد مسکن به شرح ذیل اقدام نماید:

الف- خانوارهای صاحب دو فرزند تا سقف دو هزار میلیارد ریال به هر یک از زوجین به میزان یک میلیارد ریال

ب- خانوارهای صاحب یک فرزند تا سقف هزار و ششصد میلیارد ریال به هر یک از زوجین به میزان هشتصد میلیون ریال

پ- خانوارهای دو نفره (زوج و زوجه) تا سقف هزار میلیارد ریال به هر یک از زوجین به میزان پانصد میلیون ریال اقدام نماید.

تبصره ۲- در سالهای بعد از ۱۴۰۰ حداقل به اندازه نرخ تورم سالانه به مبالغ موضوع ماده و تبصره‌های آن اضافه می‌گردد.

ماده ۷۰- اجراء نکردن احکام این قانون در ارتباط با نهادهای زیر نظر مقام معظم رهبری با اذن ایشان می‌باشد.

ماده ۷۱- مستنکفین از اجرای این قانون، علاوه بر جبران خسارات وارده و اعمال مجازات موضوع ماده (۱۹) قانون رسیدگی به تخلفات اداری به مجازات حبس یا جزای نقدی درجه چهار یا پنج قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ محکوم می‌شوند.

تبصره ۱- مقامات موضوع ماده (۷۱) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ چنانچه در اجرای احکام این قانون ناظر به وظایف خود اهمال یا ترک فعل یا ممانعت نمایند، علاوه بر مجازات صدر این ماده به پنج تا

پانزده سال محرومیت از حقوق اجتماعی (موضوع ماده (۲۶) قانون مجازات اسلامی) محکوم می‌شوند.

تبصره ۲- سازمان بازرسی کل کشور و نهادهای امنیتی در حوزه نظارتی خویش مکلفند مستنکفین از اجرای این قانون را شناسایی نموده و به مراجع قضایی معرفی نمایند. در اجرای این حکم مقام قضائی مکلف است نسبت به گزارشهای واصله و شکوائیه‌های مردمی رسیدگی کند.

تبصره ۳- دستگاههای مذکور در ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه، مکلف به ارائه گزارش عملکرد شش‌ماهه به ستاد ملی جمعیت می‌باشند. ستاد ملی جمعیت موظف است گزارش شش‌ماهه خود را به ستاد عالی جمعیت و خانواده و مجلس شورای اسلامی ارائه دهد. سازمان برنامه و بودجه مکلف است از سال دوم اجرای این قانون، اعتبار مرتبط با موضوع جمعیت در دستگاهها را به پیشنهاد ستاد ملی جمعیت در بودجه سنواتی بر اساس میزان عملکرد منظور نماید.

تبصره ۴- رسیدگی قضائی موضوع این ماده مانع از رسیدگی دیوان عدالت اداری و هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری نمی‌باشد.

ماده ۷۲- در راستای اجرای سیاست‌های کلی جمعیت و خانواده و بندهای (۴۵)، (۴۶) و (۷۰) سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه و ماده (۴۵) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ موضوع اجرای نقشه مهندسی فرهنگی کشور و سند جمعیت و تعالی خانواده و مواد (۷۳)، (۹۴)، (۱۰۲)، (۱۰۳)، (۱۰۴) و (۱۲۳) قانون برنامه ششم توسعه احکام مقرر در این قانون لازم‌الاجراء است. دولت مکلف است جهت اجرای احکام این قانون، بودجه لازم را در قوانین بودجه سنواتی و در ردیف‌های مشخص از محل درآمدهای ذیل بر حسب نیاز تأمین و اختصاص دهد:

۱- اعتبارات هزینه‌ای:

الف- یک درصد (۱٪) از اعتبارات بودجه کلیه دستگاهها، نهادها و مؤسسات موضوع ماده (۲۹) قانون برنامه ششم توسعه و مندرج در قانون بودجه که به نحوی از انحاء از اعتبارات دولتی استفاده می‌کنند به استثناء فصول (۱)، (۴) و (۶) هزینه‌ای

و شرکتهای زیانده

- ب- یک درصد (۱٪) از اعتبارات مالیات بر ارزش افزوده
- پ- یک درصد (۱٪) از اعتبارات جدول هدفمندی یارانهها
- ت- مبلغ سه درصد (۳٪) از محل موضوع مابهالتفاوت نرخ ارز
- ث- ده درصد (۱۰٪) منابع حاصل از اجرای ماده (۳۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، (مالیات سلامت)
- ج- پنجاه درصد (۵۰٪) منابع حاصل از مالیات بر خانههای خالی
- چ- حذف یارانه سه دهکهای آخر
- ح- صددرصد (۱۰۰٪) از محل افزایش بیست درصدی جرایم تخلفات رانندگی
- خ- سی درصد (۳۰٪) اجرای اصل (۴۹) قانون اساسی (درآمد حاصل از ضبط اموال نامشروع)
- د- منابع حاصل جریمههای مذکور در متن این قانون
- ر- صد درصد (۱۰۰٪) درآمد حاصل از افزایش نهصد (۹۰۰) ریالی به تعرفه هر متر مکعب گاز مصرفی واحدهای تولیدکننده فولاد
- ز- صد درصد (۱۰۰٪) درآمد حاصل از افزایش هزار (۱۰۰۰) ریال به ازای هر متر مکعب فروش آب شرب شهری مشترکان پرمصرف آب از طریق شرکتهای آبفای شهری و واریز به حساب خزانه
- س- صد درصد (۱۰۰٪) درآمد حاصل از افزایش سه برابری جرایم مربوط به کالا، تجهیزات و داروهای قاچاق
- ش- صد درصد (۱۰۰٪) جرایم تعزیرات حاصل از احتکار و گرانفروشی
- ص- کاربر بستههای ارائهدهنده خدمات مخابراتی علاوه بر قیمت هر پیامک مبلغ ده (۱۰) ریال از استفادهکننده خدمات مذکور دریافت و جزء منابع این قانون قرار گیرد.

۲- اعتبارات تملک داراییهای سرمایه‌ای - عمرانی:

- مبلغ سه درصد (۳٪) از محل اعتبارات تملک داراییهای سرمایه‌ای بابت احداث، تکمیل و تجهیز پروژهها و تجهیزات و امکانات مرتبط با این قانون

تبصره ۱- دبیرخانه ستاد ملی جمعیت، بر طرحها، برنامه و عملکرد این اعتبارات نظارت می‌نماید.

تبصره ۲- اعتبارات این ماده صد درصد (۱۰۰٪) تخصیص تلقی شده و به عنوان کمک پس از تخصیص به هزینه قطعی منظور می‌شود.

ماده ۷۳- به موجب این قانون، قانون تنظیم خانواده و جمعیت مصوب ۱۳۷۲/۲/۲۶ و قانون اصلاحیه آن مصوب ۱۳۸۸/۲/۲۲ و قانون اصلاح قوانین تنظیم خانواده و جمعیت مصوب ۱۳۹۲/۳/۲۹، ماده (۷۶) قانون کار مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی و ماده (۳) قانون تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۷۴/۱۲/۲۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی و همچنین کلیه قوانین، ضوابط و دستورالعملهای مشوق کاهش فرزندآوری، تحدید کننده جمعیت و مرتبط با تنظیم خانواده، عقیم‌سازی و اعمال‌کننده محدودیت در ارائه خدمات رفاهی بر اساس تعداد فرزند و مغایر سیاست‌های کلی جمعیت و محدودیت‌های مربوط به تعداد فرزند در بند (۴) ماده (۶۸) قانون خدمات کشوری، ماده (۸۶) قانون تأمین اجتماعی، ماده (۸) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت لغو می‌شوند.

تبصره- کلیه دستگاههای اجرایی کشور مکلفند ظرف دو ماه پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون، امکانات و بودجه‌های مرتبط با تنظیم خانواده را به اجرای این قانون تخصیص داده و به بازنگری و اصلاح مقررات و آیین‌نامه‌ها و ضوابط اداری و مالی و استخدامی مرتبط بر اساس احکام این قانون در جهت افزایش فرزندآوری اقدام و گزارش عملکرد خود را به مجلس و نهادهای ذی‌ربط ارائه نمایند.
ماده ۷۴- مدت زمان آزمایشی این قانون، هفت سال پس از لازم‌الاجراء شدن این قانون خواهد بود و پس از آن با تصویب مجلس قابل تمدید است.

طرح فوق مشتمل بر هفتاد و چهار ماده واحده و هفتاد و یک تبصره در جلسه مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۸ کمیسیون مشترک طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده مجلس شورای اسلامی طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی به تصویب رسید و مجلس در جلسه علنی روز سه‌شنبه مورخ بیست و ششم اسفندماه یکهزار و سیصد و نود و نه با اجرای آزمایشی آن به مدت هفت سال موافقت نمود.

محمدباقر قالیباف